

ÇANAKKALE’NİN KÜLTÜR COĞRAFYASI’NA BAYRAMIÇ İLÇESİ’NDEN BAKABİLMEK

Davut ATMACA *

Hüseyin TOYGUR**

Özet: Bu çalışma Bayramiç İlçesi’nin kültür coğrafyası zenginliklerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çünkü Bayramiç, İlk çağlardan günümüze kadar çok sayıda kültüre beşiklik etmiş bir merkez olarak dikkat çekmektedir. Yörede ilk çağa özgü birçok şehir kalıntısı bulunmaktadır. Ayrıca, Çanakkale’nin diğer ilçelerinden farklı olarak Kaz dağları gibi doğal bir zenginliğe sahip olan yerleşim yeri, “Yeşil Bayramiç” olarak da bilinmektedir. Kaz dağları, jeolojik yapısı ve iklim çeşitliliği ile zengin bir flora çeşitliliğine sahiptir. Araştırmada Bayramiç ile ilgili literatür taranarak, taranan veriler doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; dünyanın bilinen ilk güzellik yarışması Bayramiç’te yapılmıştır. Bayramiç Yiğitler Köyü’nde gerçekleştirilen “Ünzüle Ebe” köy hayrı, yöre genelinde kültürel bir hareketliliğe sahne olmaktadır. İlçede bulunan Hadımoğlu Konağı, Hacı Bali Camii, Cami-i Cedit ve Taşköprü gibi çok sayıda mekân Osmanlı Devleti mirasını yansıtan eserler olarak dikkat çekmektedir. Bayramiç ekonomisinde “tahin helvası, “Evciler elması ve “Bayramiç beyazı” gibi ürünler önemli bir ağırlığa sahiptir. Bayramiç ilçesi, tanıtım alanında yaşadığı eksikliklerden dolayı sahip olduğu potansiyeli yeteri kadar kullanamamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, Bayramiç, kültür coğrafyası.

* MEB. Biga Balıkliçşeme Ortaokulu, adaatmaca17@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7149-2952

** MEB. Biga Balıkliçşeme Ortaokulu, huseyintoygur84@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7919-6509

TO THE CULTURAL GEOGRAPHY OF CANAKKALE LOOKING FROM BAYRAMIC DISTRICT

Abstract: This study was carried out in order to reveal the cultural geography riches of Bayramiç District. Because Bayramiç draws attention as a center that has been the cradle of many cultures from the first ages to the present day. There are many ancient city ruins in the region. In addition, unlike the other districts of Çanakkale, the settlement, which has a natural wealth like Kaz Mountains, is also known as "Yeşil Bayramiç". Kaz mountains have a rich flora diversity with its geological structure and climate diversity. In the research, the literature about Bayramiç was scanned and the scanned data were examined by document analysis method. According to the findings obtained in the research; The world's first known beauty contest was held in Bayramiç. "Ünzüle Ebe" village charity, held in Bayramiç Yiğitler Village, is the scene of a cultural activity throughout the region. Many places in the district such as Hadımoğlu Mansion, Hacı Bali Mosque, Cami-i Cedit and Taşköprü attract attention as works reflecting the heritage of the Ottoman Empire. Products such as "tahini halva", "Evciler apple" and "Bayramiç white" have a significant weight in Bayramiç's economy. Bayramiç district is not able to use its potential sufficiently due to the deficiencies experienced in the field of promotion.

Key Words: Canakkale, Bayramic, cultural geography.

1. GİRİŞ:

Türk Dil Kurumu sözlüğünde, kültür kavramı “*toplumsal gelişmeye bağlı olarak yaratılan maddi ve manevi değerler ile bu değerleri iletmedeki göstergeler bütünü*” olarak tanımlanmıştır. Doğanın yarattıklarına karşı insanların ortaya koydukları örf, adet, gelenek, görenek ve yemek yeme alışkanlığı gibi her şey kültürü ifade etmektedir (Güneş, 2015). Doğanay ve Doğanay (2014) coğrafyayı; doğal, beşerî ve ekonomik olguların insanla etkileşimi sonrasında ortaya çıkan bilim olarak ifade etmiştir. İnsanların yeryüzünde yaptığı tüm faaliyetler belli bir mekân üzerinde meydana gelir. Toplumsal gelişmelere bağlı olarak meydana gelen bu faaliyetler kültürün inceleme alanı içerisine girmektedir. Mekân ise bir anlamda coğrafya olarak isimlendirilir. Bu bakımdan kültür ve coğrafya birbirleriyle doğrudan etkili olan kavramlardır. Çünkü insanoğlunun mekân üzerindeki her türlü eylemi maddi ya da manevi olarak kültürel çıktıyı oluşturur. Yaşanılan coğrafya üzerinde ortaya konulan acı, sevinç, keder, üzüntü gibi her türlü ortak duygu kültürel coğrafyanın inceleme içerisindedir. Bir annenin evladı için söylediği ninnide, bir asker uğurlamasında dökülen gözyaşında, sevgiliye duyulan özlemde, bir yöreye

özgü halk oyunlarında, bebelere verilen isimlerde yaşanan coğrafyadaki kültürel unsurları görmemiz mümkündür.

Coğrafya ile ilgili özellikler, beslenme ile ilgili davranış ve şekiller, tarım, dini yaşam, nüfus, eğitim gibi çeşitli faktörlerin etkisiyle gelişmektedir. Tarım ekonomisine dayalı yemek kültürü, kendi yöresine özgü özellikler taşımakta ve bu uygulamalar nesilden nesile aktarılmaktadır. Bu nedenle bir yörenin sahip olduğu kültürel özelliklerin devamlılığı için verilerin kayda alınması ve gelecek nesillere aktarılması büyük önem göstermektedir (Akçaözoğlu ve Koday, 2019).

Kültür coğrafyasına ilişkin öne çıkan araştırmalar şu şekildedir: Kaya ve Yılmaz (2018), Doğu Karadeniz yöresindeki “Otçu göçü geleneği ve Kadırğa otçu şenlikleri” ne yönelik ritüellere yönelik yaptıkları araştırmada; Otçu göçü geleneği ve şenliklere bağlı uygulamaların gün geçtikçe önemini yitirdiklerini belirtmiştir. Akçaözoğlu ve Koday (2019); Osmaniye ilinin yemek kültüründe fiziki ve beşeri coğrafya unsurlarının belirleyici unsur olduğunu belirtmiştir. Bölge genelindeki göç hareketlerinin ilin yemek yapısını etkilediği, bu durumun yörenin yemek kültürüne yeni tadlar kazandırdığı sonucuna ulaşmıştır. Can (2019), Kırıkhan ilçesi köy adlarını incelemiştir. Hidrografya, bitki örtüsü gibi doğal unsurlar ile şahıs ve tarihi nesnelere köylerin isimlendirilmesinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Bayramiç, sahip olduğu arkeolojik, tarihi ve doğal güzellikleriyle Çanakkale iline bağlı zengin bir kültür formuna sahip yerleşim merkezidir. Bayramiç’in kültürel coğrafyasının incelendiği bu çalışmada ilk olarak araştırma sahasının genel özellikleri aktarılmıştır. Ardından Bayramiç’in tarihi coğrafyası ve kültür coğrafyası iki ana başlık halinde incelenmiştir. Son olarak ilçedeki tarihi eserler, dini mekânlar, doğal güzellikler, yemek kültürü, köy hayırları, yöreye özgü halk oyunları, sözlü halk edebiyatı ürünleri maniler, şarkılar, folklor ürünleri ve düğünler alt başlıklar halinde ele alınmıştır.

I. ARAŞTIRMANIN AMACI:

Bu araştırmadaki amaç; Bayramiç ilçesi’nin kültür coğrafyası özelliklerini ortaya koymaktır. Bu özellikler literatür taramasına bağlı olarak ortaya konulmuştur. Literatür taramaları; mevcut çalışmanın ne şekilde belirginleşip gelişeceğine dair yapılmaktadır (Merriam, 2013).

II. ARAŞTIRMA SAHASININ GENEL ÖZELLİKLERİ:

Bayramiç ilçesi; Marmara Bölgesi’nin güney batısında, Çanakkale ilinin güneyinde, Biga yarımadasının orta bölümünde bulunmaktadır. Güneyde Edremit ve Ayvacık ilçeleri, doğuda Çan ve Yenice ilçeleri, batıda Ezine ilçesi, kuzeyde Çanakkale ili ile çevrilidir. Matematik konumu; 26-28 doğu boylamları, 38-

40 kuzey enlemleri arasındadır. Ortalama yükselti 76 metre olan ilçede yüzölçümü 1275 km² dir. İlçedeki topografik yapı dağlık ve tepelik olup, Kazdağı, Katran dağı, Dede dağı, Çaldağ ve Kayalı dağ başlıca yükseltilerini oluşturmaktadır. İlçenin en önemli su varlığı Menderes Çayı'dır. Menderes çayı, kalın alüvyon örtüsü ile kaplı olan Bayramiç-Ezine ovalarındaki verimli tarım alanlarını oluşturmaktadır. Yöredeki en önemli yükselti olan Kaz dağı I. jeolojik zamana ait masif kütle niteliğindedir. İlçe merkezi güneyde küçük bir tepe eteğine menderes vadisinin tabanına doğu ve batı yönlerinde genişleyen bir konumda kurulmuştur. Güney doğu ve kuzey bölümdeki yükseltiler ilçe merkezini bir yay şeklinde kuşatmaktadır.

Yöre iklimi; kışları Akdeniz iklimine göre nispeten soğuk olan Marmara iklim bölgesine girmektedir. Temmuz ve ağustos ayları kurak geçerken aralık ve şubat ayları en yağışlı aylar olarak göze çarpmaktadır (Bayramiç Belediyesi, 2021).

Bayramiç ilçesinin doğal bitki örtüsünü %56,20'lik bir oranla ormanlar teşkil etmektedir. Meşe, karaçam, kızılçam, yabani erik, ahlat, kayın, kestane, çınar ve ıhlamur gibi iğne yapraklı ve yayvan bitki türleri gibi ağaçlar belirgin bitki topluluklarıdır (Bayramiç Kaymakamlığı, 2021).

Bayramiç ilçesi'nin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım sektöründe çalışanlar ilçe nüfusunun yaklaşık %90'ını oluşturmaktadır. Devlet Su İşleri tarafından Menderes çayı üzerinde 1995 yılında yapılan Bayramiç Barajı, 4.500 hektarlık arazinin sulanabilir bir hale gelmesine neden olmuştur. Ekilebilir arazilere buğday, yulaf, arpa, bakla, fasulye, nohut, ayçiçeği ve patates gibi sanayi bitkileri ekimi yapılmaktadır. Sulu tarımın yapıldığı ilçede meyve ve sebze yetiştiriciliği yapılmaktadır. Ovalık alanlarda susam yetiştiriciliği de yapılmaktadır. İlçe meyve yetiştiriciliği bakımından özellikle elma, şeftali ve üzümde oldukça ün yapmış durumdadır. Meyvecilik konusunda Evciler köyü en başta gelmektedir. Bayramiç, Çanakkale ilçeleri arasında en fazla elma yetiştiriciliği yapan ilçe konumundadır. Evciler, Üzümlü, Beşik ve Serhat köylerinin üzümleri iç piyasada önemli bir rol oynamaktadır (Başaran, 2002).

Hayvancılık faaliyetleri et ve süt yetiştiriciliğine dayalı büyükbaş hayvan ve koyun yetiştiriciliğine dayanmaktadır. Evciler ve Karaköy civarlarında Orman İşletme Müdürlüğü tarafından kurulan balık işletme tesislerinde alabalık üretimi yapılmaktadır (Başaran, 2002).

Bayramiç sanayi; hayvancılığa dayalı süt işleyen ve peynir üreten mandıralar ile tarıma dayalı zeytinyağı çıkaran yağhaneler, un fabrikası, salça fabrikası ve üzüm işleme fabrikalarından oluşmaktadır. Bunun yanında az da olsa kereste işletme atölyesi, römork ve kasa atölyesi, meşrubat atölyesi de faaliyet göstermektedir (Başaran, 2002).

analizini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Doküman incelemesinin güçlü yönlerinden birisi derinlemesine araştırma yapma imkanı vermesidir (Kozak, 2014).

2. BAYRAMIÇ'İN TARİHİ COĞRAFYASI:

Tarihi coğrafya; beşerî coğrafya biliminin bir alt dalıdır. Coğrafya biliminin tarihi gelişim seyrini araştırır. Tarihsel süreçte belli coğrafya üzerinde yaşayan devletlerin coğrafi özelliklerini ortaya koyar (Doğanay ve Doğanay, 2014).

Bayramiç tarihi İlkçağdaki Truva Krallığına kadar uzanmaktadır. İlkçağlarda Truva Krallığı sınırları içinde yer almış, Orta çağ boyunca Bizans'a bağlı bir Rum köyü olarak kalmıştır. Bugünkü Tepe camii'nin bulunduğu yer o dönemde kilise konumunda halkın dini gün ve bayramlarda toplanma yeri olmuştur. İlçe, 1357 yılında Rumeli'ye geçiş sırasında Ahi Hızır Emir Bey tarafından fethedilmiştir. Bu tarihte asıl şehir, Menderes çayı kenarında "Dut alan" denilen yerde bulunmaktadır. Ahi Hızır Emir Bey, ilçenin fethedilmesinin ardından şehre yerleşerek, Ahi Hızır Emir Bey Tepe Camii'yi yaptırmıştır. Şehre gelen Türk boyları şehir merkezi ile beraber cami etrafına yerleşmiştir. Göçebe halk dini törenler ve bayramlarda bu alanda toplanıp dağıldığı için buraya bayram yeri anlamında "Bayram İçi" ya da "Bayram İçin" adı verilmiştir. Bu söylem zamanla "Bayramiç" şekline dönüşerek ilçenin ismi haline gelmiştir.

Bayramiç çevresindeki ilk yerleşim merkezleri Ahi Hızır Emir Bey'in ordusundaki beylere ödül olarak verilen Yahşielî, Saçaklı ve Türkmenli gibi köylerdir. İlçe çevresinde Homeros'un İliada destanında geçen Çaldağ köyü (*Kebrene*), Kurşunlu köyü (*Skopsis*), Hacıköy (*Hisarlık*) 'a ait şehir kalıntıları bulunmaktadır. Ayrıca Yunanca İdallar (*Yiğitler*) ve Asya kökenli kabile adı taşıyan Muratlar gibi köyler bulunmaktadır.

17. yüzyıl sonlarında Mustafa ve Ahmet isimli iki kardeş Konya'dan Bayramiç'e gelerek yerleşmişler; dericilik ve tabaklık ticareti ile uğraşmaya başlamışlardır. Bu dönemde ticarete bağlı olarak zenginleşmeye başlayan Bayramiç, Biga sancağından Kal'a-i Sultaniye (Çanakkale ili) sancaktarlığına bağlanmıştır. Bayramiç idari bakımdan 1805'te bucak haline gelmiş, 1902 yılında ilçe merkezi olmuştur. Belediye teşkilatının 1882 yılında kurulduğu bilinmektedir. Millî Mücadele yıllarında Anzavur işgali ve Yunan işgaline uğramıştır. İzmir'deki Yunan işgaline ilk tepkiler Seydişehir ile birlikte Bayramiç halkı tarafından gösterilmiştir. 22 Eylül 1922'de milli kuvvetlerin Bayramiç'e girmesiyle, ilçedeki Yunan işgali son bulmuştur (Bayramiç Kaymakamlığı, 2021).

3. BAYRAMIÇ'IN KÜLTÜR COĞRAFYASI:

Kültürel coğrafya; toplumdaki kültürel farklılıkları fiziki ve beşerî coğrafya unsurları kapsamında ele alıp toplumsal ilişkileri yorumlamaktadır. Kültürel coğrafya, ait olunan coğrafyayı daha iyi anlayıp yorumlamamıza yardımcı olmaktadır (Şahin, 2019). Bu anlamda Bayramiç'in tarihi antik çağlardan günümüze kadar uzanmakta; ilçedeki kültür, folklor ve sanat öğelerinin zenginliği dikkat çekmektedir.

3.1. Tarihi Eserler:

Bayramiç tarihi; antik dönemden Osmanlı İmparatorluğu'na kadar çok sayıda uygarlığa sahne olmuştur.

3.1.1. Antik Kentler

a. **Skepsis:** Bayramiç'in 10 kilometre doğusunda Kurşunlu Köyü'nün batısı civarındadır. Kentteki mimari yapılar tamamen tahrip olmuştur.

b. **Kebrene:** Milattan önce 7. yüzyıl ortalarında kurulduğu bilinmektedir. Bayramiç'in 14 kilometre güneyinde bulunmaktadır. Çaldağ tepesinde İda'ya en yakın antik kentlerden biridir.

c. **İda Kazdağı:** Kazdağı'nın antik dönemdeki ismi “İda” olarak bilinmektedir. Kazdağı, gür orman örtüsü ve zengin maden çeşitliliğiyle o dönem insanının doğal barınma ve ısınma ihtiyaçlarını karşılamıştır. Homeros'un İliada destanına konu olan İda zengin bitki örtüsü, fauna ve kültür varlığıyla bir dünya mirasıdır. İda dağı eteklerindeki antik kentlerin Skepsis, Skamandros, Gargara, Antandros, Neandria ve Kebrene olduğu bilinmektedir. Mitolojide; Troia Savaşı'nda hakemlik görevini üstlenen tanrı Zeus, savaşı İda'nın doruklarındaki tapınağının yer aldığı Gargaron zirvesinden izlemiştir. Homeros destanından etkilenen birçok araştırmacı Kazdağı'nı ziyaret etmektedir. Kazdağları, Milli Park statüsünde olup, giriş ve çıkışlar doğal yaşamı korumak adına izne tabidir. İda dağı efsanelere konu olmuştur. Bu efsanelerin en bilineni dünyanın ilk güzellik yarışmasının burada olduğudur.

3.1.2. Osmanlı Mirası Dini Mekânlar

a. **Hadımoğlu Konağı:** 17. yüzyıl Türk evlerinden birisi olan Hadımoğlu Konağı Bayramiç merkezde bulunmaktadır. Kültür Bakanlığı tarafından restore edilerek Bayramiç Kaymakamlığı'na tahsis edilmiştir. Konağa giriş ücretlidir.

b. **Hacı Bali Camii:** Tepe Camii olarak da bilinen Hacı Bali Camii 1357-1365 yılları arasında yaptırılmıştır. Bayramiç'in ilk camisi olduğu bilinmektedir.

c. **Karşıyaka Camii (Cami-i Cedit) ve Taş Köprü:** Tabaklar deresinin kenarında Mehmet Akif Sokağı'nda yer alan cami ve Taşköprü günümüze kadar ulaşmıştır.

d. Çarşı Camii: İlçe merkezinde çarşıda yer alan camii, Bayramiç'in en büyük camisi olduğu bilinmektedir.

3.1.3.Çeşmeler:

a. Bayramiç Çeşmeleri: Kazdağları'nın soğuk sularının aktığı Tepecik çeşmesi, Garip çeşme, Pıtreli Köyü çeşmesi, Cami-i Cedit çeşmesi, Eski Hükümet Alanı Çeşmesi ve Dede çeşmesi'nin Osmanlı döneminden kalma eserler oldukları bilinmektedir (Çanakkale Valiliği, 2021).

3.1.4. Mehmet Akif Ersoy Evi:

İstiklal şairimiz Mehmet Akif Ersoy; Osmanlı nüfus kayıtları ve günümüz nüfus kayıtlarındaki Mernis sistemi üzerindeki bilgilere göre 1 Temmuz 1873 Bayramiç doğumludur. Mehmet Akif Ersoy, Kala-i Sultaniye Sancağı Bayramiç kasabasında doğmuştur. Akif'in babası Tahir Efendi 1873-1877 yılları arasında Bayramiç Karşıyaka Camiinde imam hatiplik yapmıştır. Sonraki yıllarda Fatih medreselerinde baş müderrisliğe kadar yükselmiştir. Medreselerin tatile girdiği dönemlerde eski görev yeri Bayramiç'e gelerek burada halkı aydınlattığı, mukabele okuduğu bilinmektedir. Mehmet Akif'in ilk mukabeleyi Kur'an'dan sahifeler ezberleyerek Karşıyaka caminde okuduğu ve hafızlığa Bayramiç'te başladığı yazılı hatıratlarda nakledilmektedir.

Mehmet Akif'in çocukluk yıllarının geçtiği ev ve sokak Bayramiç Belediyesi tarafından restore edilmiştir. Yenileme çalışmalarının tamamlanmasının ardından 2017 yılında Başbakanlık nezdinde Mehmet Akif Ersoy Evi açılmıştır. Akif'in evini görmeye gelen turistler hutbe verdiği cami ve yürüdüğü sokakları da görme imkanına sahip olmaktadır.

Resim 1. Mehmet Akif Ersoy Evi

Kaynak: <https://muzeler.org/mehmet-akif-ersoy-evi>

3.2.Doğal Güzellikler:

3.2.1.Ayazma: Kazdağı eteklerinde bulunan Ayazma mesire yeri bir doğa harikasıdır. Bayramiç'e 23 kilometre uzaklıkta olup, yaz aylarında Çanakkale ve çevre illerden gelen ziyaretçi akınına uğramaktadır. Her yıl ağustos ayında mitolojik efsanelerdeki öyküye bağlı olarak güzellik yarışması düzenlenmektedir. Kazdağı'ndan doğan küçük şelaleler gelen turistlerin ilgisini çekmektedir. Burada bulunan tesislerde alabalık yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Son yıllarda artan insan baskısı kaynaklı bir çevre tahribatı yaşandığı için ayazmaya giriş ücretli hale getirilmiştir.

Resim 2. *Ayazma Şelalesi*

Kaynakça: <http://bayramic.gov.tr/ayazma>

Resim 3. *Ayazma Mesire Yeri*

Kaynakça: <http://bayramic.gov.tr/ayazma>

Resim 4. Ayazma Giriş

Kaynakça: <http://bayramic.gov.tr/ayazma>

3.2.2.Külcüler Kaplıcası: Bayramiç'in yaklaşık 18 km doğusunda bulunan Külcüler Kaplıcası cilt ve romatizma hastalıkları ile solunum yolu hastalıklarına iyi gelmekte, sağlık turizmi açısından büyük önem taşımaktadır.

Resim 5. *Külcüler Kaplıca Bölgesi*

Kaynakça: <https://canakkale.com/oteller>

3.3. Bayramiç Yemek Kültürü:

Son derece zengin bir yemek kültürü olan ilçede, köy hayırları, düğün, asker uğurlamaları, bayramlar, hıdrellez, hatim cemiyeti ve sünnet törenleri gibi günlere özgü yemekler yapılmaktadır.

3.3.1.Yemekler:

Tablo 1. *Bayramiç Yöresi Yemekleri*

1. Keşkek	Genellikle düğün ve köy hayırlarında yapılmaktadır. Ana malzemeleri et ve buğdaydır. Buğday lapa oluncaya kadar kaynatılır. Daha sonra önceden haşlanan et ilave edilir. Buğday taneleri kazan adı verilen büyük kaplarda iyice ezildikten sonra tepsilerin içinde misafirlere ikram edilmektedir.
2. Tarhana çorbası	Yaz aylarında köy kadınları tarafından yoğurt, un, biber, domates ve çeşitli baharatların birleşiminden yapılan çorbaya

	verilen isimdir. Yapılan karışımın sıvı hale gelmesi sağlanır. Daha sonra kuruması beklenir. Elekten geçirilen tarhananın uygun bir ortamda kuruması beklenir. Kuruyan karışımdan bir miktar tarhana, su, salça ve tarhananın karışımıyla tarhana çorbası elde edilir.
3. Çırpma	Kıvamlı hamurun ıspanak ve soğan ile karışımından elde edilen bir börek çeşididir.
4. Üzüm hoşafı	Köy hayırlarında pilavın yanında ikram edilir. Kurutulmuş üzümlerin şerbetin içinde kaynatılmasıyla yapılır.

3.3.2.Bayramiç Meyve Kültürü:

Tablo 2. *Bayramiç'te Yetişen Meyveler*

1. Bayramiç beyazı	Bayramiç yöresinde yetişen endemik bir şeftali türüdür
2. Evciler elması	Evciler köyünde yetiştirilen ünlü bir elma çeşidi.
3. Çavuşköy üzümü	Bu köyde yetiştirilen ünlü bir üzüm çeşididir.

3.3.3.Bayramiç Tatlı Kültürü:

Tablo 3. *Yöreye özgü tatlılar*

1. Peynir helvası	İrmik, un ve şekerin karışımıyla elde edilen bir tatlı türü.
2. Bayramiç helvası	Ana maddesi susam ve şekerdir. Şeker, limon tuzu ve çöven (bitki) hazırlanıp kıvamlı hale

	getirilir. Hazırlanan kıvam, daire şekline getirilip servis edilir
3.Tahin helvası	Su, un, tahin ve pudra şekerinin karışımından elde edilen bir helva türüdür.

3.4. Köy Hayırları:

Yöredeki geleneksel köy hayırları önemini korumaktadır. Genellikle yaza çıkışta, hıdrellez haftasında ve sonbaharda yılın verimli geçmesi, doğal afetlerden korunma, ürünün bol olması amacıyla hayır cemiyetleri gerçekleştirilir. Hayır öncesinde köylülere toplanan malzemelerden yemek yapılır. Ardından mevlid-i şerif okunarak, dua edilir. Kadın ve erkeklerin ayrı ayrı olarak oturdukları sofralarda pilav, keşkek, yöresel yemekler ve üzüm hoşafı ikram edilir. Bu gelenek her geçen gün önemini kaybetmektedir. Oysa köy hayırları insanların birbirlerini görüp kaynaşmaları açısından oldukça önem arz etmektedir (Başaran, 2002).

3.4.1.Ünzüle Ebe Hayrı

Yereldeki tüm köylerde her yıl düzenli olarak yapılan köy hayırları içerisinde en bilineni Yiğitler köyü hayırıdır. Ancak, “Ünzüle Ebe” hayrı dört yılda bir yapılmaktadır. Bayramiç merkeze 6 kilometre uzaklıkta bulunan Yiğitler köyünde yapılan köy hayrı, civar köylerden çok sayıda konuğu ağırlamaktadır. Rivayete göre; Ünzüle Ebe hayrının “Bayramiç ilçesine bağlı Ağaçköy’den Yiğitler köyüne gelin olarak gelen ve en az 200 yıl önce yaşadığı söylenen” ancak hakkında köylülerin bile net bir bilgiye sahip olmadıkları Ünzüle Ebe’nin vasiyeti gerekçesiyle yapıldığı bilinmektedir.

Ünzüle Ebe hayrı için hazırlıklar bir gün önceden başlamaktadır. Köylüler tarafından büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar kesilerek etleri imece şeklinde işleme tabi tutulmaktadır. Parçalanmış etler ertesi gün yapılacak pilav ve keşkek kazanlarının içerisine atılarak pişirilmektedir.

Resim 6. Yiğitler Köyü Ünzüle Ebe Hayrı Hazırlıkları

Kaynakça: <https://www.canakkalekalem.com/>

Ünzüle Ebe'nin yaşadığı varsayılan evdeki ocakta “şifalı” olduğuna inanılan bazlamalar pişirilmektedir. Köy camisinde okutulan mevlidin ardından katılımcılara ikramlarda bulunmaktadır. Dört yılda bir gerçekleştirilen hayır cemiyetine yaklaşık 5 bin civarında katılım olduğu bilinmektedir.

Ünzüle Ebe hayırına ilişkin bazı batıl inanışlar da bulunmaktadır. Örneğin; Ünzüle Ebe'nin yaşadığı varsayılan evin bahçesindeki su kuyusundan kovalarla su çekilip su içilmektedir. Bu suyun şifalı olduğuna inanılmaktadır. Şifa arayan kişiler, çocuklarını yatacık üzerinden yuvarlayarak dilek tutmaktadırlar. Hayır için dağıtılan unlar külahlar içerisinde vatandaşlara dağıtılmaktadır. Ünzüle Ebe'nin oturduğu evin önünde duran ve mukaddes olduğuna inanılan taş el ve yüz sürülmektedir. Son yıllarda Bayramiç İlçe Müftülüğü'nün vatandaşların bu doğrultudaki batıl inanışlarına karşı aydınlatıcı broşürler dağıttığı bilinmektedir.

3.5. Müzik Coğrafyası:

Kültürel coğrafyanın bir alt dalı müzik coğrafyası, mekânı sesler yardımıyla anlamaya çalışmaktadır (Uğur, 2015). Bu yönüyle Bayramiç ilçesi zengin folklorik öğeleri bünyesinde barındırmaktadır (Başaran, 2002).

3.5.1.Halk oyunları:

Halk arasında çok sayıda oyun oynanmaktadır. “Harmandalı, Yandım Ayşem, Bayramiç”in Dağları, Çırpılar Zeybeği, Ada Havası bu oyunların en bilinenleridir.

Anonim Bayramiç Şarkısı

Bayramiç'in dağları,

Üzüm vermez bağları.

Üzüm verse bağları,

Evlenir oğlanları.

Hadi yine hadi yine bindallı,

O da senin şansına delikanlı.

Al giydim alsın diye,

Mor giydim sarsın diye.

İsteyene varmadım,

Sevdiğim alsın diye.

Hadi yine hadi yine bindallı,

O da senin şansına delikanlı.

Şarkı sözlerinde öne çıkan “dağ”, kelimesinden yörenin yüzey şekilleri, “bağ” ve “üzüm” gibi kavramlardan yöredeki ekonomik etkinlikler hakkında çıkarım yapılabilmektedir. Şarkıda geçen bindallı kelimesi; kadınların düğünlerde kına gecelerinde giydikleri yöresel kıyafete verilen isimdir.

3.5.2.Müzik Toplulukları:

Yörenin en ünlü müzik grubu “Gökçeşmeliler” olarak adlandırılan klarnet, davul, keman, tef ve darbuka gibi müzik aletlerinin kullanıldığı müzik oluşumudur. Son yıllarda oldukça tanınan ekibin youtube’de çok sayıda videosu da bulunmaktadır. Ekibin liderliğini davul çalan “Gökçeşmeli Cahit” olarak bilinen “Cahit Akın” isimli kişi yapmaktadır.

Resim 7. Gökçeşmeliler Müzik Grubu

Kaynakça: <https://www.youtube.com/watch?v=IGhC2QUdMkI>

3.6.Maniler:

Duyguların saf bir dille şiir şeklinde bir anlatıma dönüştüğü maniler yörede oldukça zengin bir içeriğe sahiptir (Başaran, 2002).

3.6.1.Anonim Maniler:

Bayramiç yöresi ve köylerinde söylenen anonim manilerin bir kısmı şöyledir:

Çizelge 1. Bayramiç'te Söylenen Maniler

<i>Kulağımda küpeler Gümüş olsa parlamaz. Ver, baba sevdiğime, Kendi düşen ağlamaz. (Yiğitler Köyü)</i>	<i>Zeytinlikte gezerim, Zeytinleri ezerim, Şu fabrika yolunda, Garip garip gezerim. (Kutluoba Köyü)</i>
<i>Elma toplarım elma, Alırım üçer, beşer, Yar aklıma geldikçe, Elmalar yere düşer. (Çırpılar Köyü)</i>	<i>Elma armut yer misin? Bu cihanda bir misin? Dünyada yaktın beni, Ahrette çeker misin? (Evciler Köyü)</i>

Kaynak: Başaran (2002)'den derlenerek alınmıştır.

Yöredeki tarımsal zenginlikler mani sözlerinde hayat bulmaktadır.

3.7. Panayırlar:

Son yıllarda azalan ilgiye rağmen ilçe panayırı devam etmektedir. 17-20 Mayıs'ta yapılan panayır "Bahar Panayırı", 27-30 Ağustos'ta gerçekleştirilen panayır "Yaz Panayırı" olarak adlandırılmaktadır. Panayırın ilk gününde "mal pazarı" denilen pazar kurulup, canlı hayvan alışverişi yapılmaktadır. Bu pazarlarda köylünün elindeki ihtiyaç fazlası hayvanlar, kasaplara satılır veya diğer köylerdeki kişilere satılmaktadır. Bahar Panayırı; "Çamlık" denilen mevkide Bayramiç Lisesi civarında yeşil çam örtüsü altında yapılmaktadır. Bu panayır esnasında köylerde yaşayan kişiler çoğunlukla eğlenmek ve alışveriş ihtiyaçlarını karşılamak için panayıra gelirler. Yaz panayırı, hasat mevsimi bitiminde eğlence, ev ve okul ihtiyaçlarını karşılamak için yapılmaktadır. Giderek ağırlaşan hayat şartları nedeniyle panayırlar eski önemini kaybetmiş, yerini haftada bir gerçekleşen semt pazarlarına terk etmiştir. Çarşamba ve cumartesi günleri olmak üzere haftanın iki günü pazar kurulmaktadır (Başaran, 2002).

3.8. Yöresel Kıyafetler:

Son dönemlerde tekstil sektöründeki gelişmelere bağlı olarak yöresel kıyafetlerde bozulmalar yaşanmıştır. Ancak, bazı köylerde yöreye özel kıyafetlerin bugün bile varlığını koruduğu görülmektedir. İlçe merkezi, *Yiğitler*, *Çatalçam*, *Hacıköy* ve *Tülüler* gibi bazı köylerde kadınların "şalvar" giydikleri görülmektedir. *Yassıbağ*, *Daloba*, *Ağaçköy*, *Türkmenli* ve *Kutluoba*'da siyah saten kumaştan yapılmış "ferece" denilen çarşaf şeklindeki üstlükler giyilmektedir. Düğün ve nişan gibi özel günlerde genç kızların "altıparmak", "kaftan", "dallı" ve "şalvar" adı verilen süslü giysiler giydikleri izlenmektedir. Yörenin değişik bölgelerinde yerleşik halde bulunan Türkmenler kendilerine özgü giyim tarzını kullanmaktadır. Türkmen kadınları üstlerine çok renkli yelek ve gömlek giymektedir. Alt giyim olarak paçaları lastikten büzülmüş şekilde renkli kumaştan yapılan "şalvar" giyerler. Bele gümüş kemer takılıp, mendil, kese ve yazmalar aksesuar olarak kullanılmaktadır. Yörük kadınları ise; "uzun dallı", "üçetek", "şalvar", "beşparmak" gibi kıyafetleri kullanırlar (Başaran, 2002).

3.9. Yöresel İnanışlar:

Başaran (2002)'nin aktarımına göre; köylerdeki inanışların bölgeden bölgeye değişiklik gösterdikleri ve genellikle doğa olayları üzerine kurgulandıkları görülmüştür.

3.9.1. Ayın Ağulu: Ay'ın etrafında ışıklı halka olması yakın sürede yağmur yağacağına işaret etmektedir.

3.9.2. Gökçeada'nın üzerinde gök gürlemesi: "Hava İmroz (Gökçeada) üzerinde çakarsa buraları sel alır" söylemi ile yağmurun çok fazla yağacağı anlatılmak istenmiştir.

3.9.3. Üç kırağı bir yağmur yerine geçer: Üç kez kırağı yağması durumunda meydana gelecek nemin yağmurun yerini tutacağı ifade edilmek istenmiştir.

3.9.4. Karıncaların yiyeceklerini dışarıya taşıması: Bahar aylarında karıncaların yiyeceklerini yuvalarından dışarıya taşımaları yağmurun yağacağına işaret etmektedir.

3.10. Düğünler:

3.10.1. Sünnet Düğünleri:

Sünnet düğünleri günümüze kadar bazı değişikliklere uğramışsa da genel olarak eski adetler önemini korumaya devam etmektedir. Eskiden düğün günü yapılan sünnet işlemi son yıllarda daha önceden hastanede yapılmaktadır. Ancak yine de kına yakma, şerbet gezme, sadıç alma, köy içi gezme, sünnet gezdirme gibi eski adetler önemini korumaktadır.

Sünnet gezme merasimlerinde Bayramiç'teki "*Debboy mevki*", "*Bayramiç Barajı*" ve "*Ayazma*" gibi mekanlar önde gelmektedir.

3.10.2. Kına Merasimleri:

Kız çocuklarına altı aylık olduklarında "*altı aylık kınası*" yakılmaktadır. Bu merasim erkek çocuklarının sünnet merasimlerinin karşılığı olarak görülmektedir.

3.10.3. Düğün, Söz ve Nişan Törenleri:

İlk zamanlarda aileler arası, çiftlerin birbirini beğenmesi veya görücü usulü şeklinde olan söz ve nişan törenleri son yıllarda giderek değişime uğramaya başlasa da köylerde halen eski önemini korumaktadır. Çiftlerin birbirini beğenmesi ve ailelerin olur vermesi durumunda söz kesilmekte ve nişanlılık denilen aşama başlamaktadır. Kız isteme olayı hemen hemen her köy ve ilçe merkezinde perşembe akşamı veya pazar akşamı gerçekleşmektedir. Kız istemeye giderken çiçek, peynir helvası veya lokum gibi ikramlar götürülmektedir. Tarafların belli bir süre birbirini tanınmasının ardından çiftler yapılan düğün eşliğinde dünya evine girmektedirler. Söz kesme ile düğün arasında bir evre olan nişanlılık evresinin duruma göre 1-2 ay ile 3-4 yıl sürdüğü bilinmektedir. Hazırlık aşaması aylar önceden başlayan köy düğünleri çoğu zaman üç gün üç gece sürmektedir. Cuma gecesi "*küçük kına*" denilen ve sadece köy halkının davetli olduğu bir gece yapılmaktadır. Bu gecede gelinin el ve ayaklarına kına yakılmaktadır. Yerel çalgılar eşliğinde köy kızları kendi aralarında oynayıp eğlenmektedir. Cumartesi gecesi ya da düğünün ikinci akşamı "*büyük kına*" olarak nitelendirilmektedir. Bu gece daha önceden hazırlanan yemekler misafirlere ikram edilmektedir. Her düğün evinde mutlaka bir "*aşçı odası*" bulunmaktadır. Aşçılar, düğün sahipleri tarafından özel olarak aylar önceden ücret karşılığında tutulmaktadır. Düğünde çorba, et yemeği, zeytin yağlı yemekler, keşkek, peynir helvası gibi tatlılar gelen misafirlere ikram edilmektedir. Ardından köy meydanında

gelin, damat, sadıçlar ve misafirlerin katıldığı bir eğlence düzenlenmektedir. Düğünün üçüncü günü “gelin çıkımı” olarak adlandırılmaktadır. Erkek tarafı araçlarla konvoy şeklinde gelin tarafına gelmekte, okunan mevlidin ardından gelin baba evinden çıkarılarak damatla birlikte dünya evine girecekleri eve götürülmektedir.

Yörede düğün sırasında halk tarafından kullanılan kavramlar bulunmaktadır. Gelin almaya giden damat tarafı için “*gelin avcısı*” tabiri kullanılmaktadır. Damat tarafından köy gençlerine yönelik verilen paraya “*ayak bastı parası*” veya “*toprak parası*” denilmektedir. Bazı köylerde eski bir Türk geleneği olan damadın gelinin duvağını açması sırasında verilen “*yüz görümlüğü*” uygulaması halen devam etmektedir. Yöredeki bazı köylerde gelin, damat ve düğün sahipleri çalgı eşliğinde gezerek tüm köylüyü düğüne davet etmektedir. Bu merasim bazı köylerde “*köy içi gezme*” veya “*düğüne okuma*” olarak nitelendirilmektedir. Düğünün üçüncü gününde damat tarafında gerçekleştirilen “*damat tıraşı*” veya “*güvey tıraşı*” geleneği kaybolmaya yüz tutmuş durumdadır. Düğünün birinci günü küçük kına gecesinde düğüne gelenler çalgı eşliğinde köydeki tüm evleri gezerek para veya çerez toplarlar. Bu olaya “çerez gezme” adı verilmektedir. Toplanan çerezler daha sonra düğüne gelen misafirlere dağıtılarak eğlenilmektedir.

3.11.Festivaller:

3.11.1. Güzellik Yarışması (Evciler Elma Festivali):

Kökeni mitolojik efsanelere konu olan güzellik yarışması son yıllarda Bayramiç Belediyesi sponsorluğunda “*İda-Kazdağı Güzellik Yarışması*” adı altında her yıl düzenli olarak yapılmaktadır. Yarışmaya Bayramiç yereldeki köyler, Çanakkale’deki kamu kurum ve kuruluşları da sahip çıkmaktadır. Güzellik yarışması bir bakıma Evciler köyündeki elmaların tanıtımına da katkı sağlamaktadır. Yarışma genellikle ağustos ayında belediye tarafından belirlenen bir tarihte gerçekleştirilmektedir (Başaran, 2002).

Resim 8. *Ayazma Güzellik Yarışması*

Kaynakça: <http://www.bayramicdogusgazetesi.com/2014/09/bayramic-21-ida-kazdag-kultur-sanat.html>

3.11.2. Üzüm Festivali:

Üzüm festivali yöredeki üzümlerin tanıtımı için yapılsa da Güzellik Yarışması kadar üne kavuşamamıştır.

3.11.3. Deve Güreşleri:

Belediye tarafından organize edilen deve güreşleri büyük bir katılıma sahne olsa da son iki üç yıldan beri yapılamamaktadır. Bayramiç Belediyesi'nin düzenlediği geleneksel deve güreşleri panayır alanındaki deve güreşi sahasında gerçekleşmektedir. Çevre il ve ilçelerden gelen yaklaşık 10.000 civarında katılımcının iç turizme büyük bir canlılık kattığı bilinmektedir. Genellikle Şubat ayında gerçekleştirilen deve güreşlerine Aydın, Muğla, İzmir, Balıkesir gibi illerden büyük bir katılım olmaktadır.

Resim 9. Bayramiç Deve Güreşleri

Kaynakça: <https://www.haberturk.com/canakkale-haberleri/66053758-bayramicte-deve-guresleri-heyecanli-anlara-sahne-oldu>

3.12. Bayramiç'te Sülale ve Soyadları:

Başaran (2002: 93)'nın kitabından derlenen şekliyle Bayramiç ilçesindeki sülale ve soyadları aşağıda belirtilmiştir.

3.12.1. Tongurlu: Topcular, Uydaşlar, Mandacılar, Kesmenler, Çelebiler (Kocaimamlar), Kesmenler, Karaoğulları, Odabaşlar.

3.12.2. Pervizler: Başaranlar, Mollaşakirler, Kırbaşlar, Barutcular.

3.12.3. Kurşunlu: Hasanhocalar, Balcılar.

3.12.4. Koşuburnu: Deveciler, Çelikler, Karabacaklar, Ekmekçiler.

3.12.5. Çaldağ: Köseler, Kalaycılar.

3.12.6. Çavuşlu: Dimbanlar, Kelleciler, Kocabaşlar.

3.12.7. Karaköy: Köfeciler, Savaşlar, Topcular.

3.12.8. Üzümlü-Kızılköy: Çakıcılar, Ovalılar, Kabakçılar, Kahyaoğulları, Kayıkçılar.

3.12.9. Evciler: Tüfekçiler, Gökaliler, Kocaibrahimler, Mollalar, Berberler, Zenginler, Dükkâncılar, Aliosmanlar, Çunalar, Hacıhasanlar, Çaycılar.

3.12.20. Çamurlar:

Tablo 4. *Bayramiç Cumhuriyet Dönemi Yer Adları*

Pervizler Köyü	Köyün kurucusu Pervizoğlu'ndan gelir.
Sarıot Köyü	Türk yayla ismidir. Bölgede su azlığına bağlı olarak otların sararmasıyla bu isim verilmiştir.
Dombaycılar-Mandacılar	Dağınık Türkmen obası.
Gedik-Güdük	Gedik: Eski anlamına gelir. Tepe kenti mahiyetinde kullanılır.
Külcüler	Gülcüler.
Toluklar-Tuluklar	Karakeçili yörükleri obası. Bol sulu yer.
Evhatlar	Ahlatlar
Beşik	Köy yerinin topografyasından kalmadır.
Yassıbağ	Köy çevresindeki bağların şeklinden kalmadır.
Türkmenli	Türkmen Bey'den gelir. İlk kurulan köylerdendir.
Evciler	Göçerlikten yerleşik düzene geçen, ilk ev yapan obalılar.
Cazgırlar	Adını güreşlerde cazgırlık yapan eski güreşçilerden almıştır.

Kaynak: Başaran (2002)'den derlenmiştir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME:

Bayramiç ilçesi; Biga yarımadasının orta bölümünde yer almakta ve ilçe tarihi antik dönemdeki Troia Krallığına kadar uzanmaktadır. İda dağı efsanelerine göre Bayramiç, dünyadaki ilk güzellik yarışmasının yapıldığı yer olarak dikkat çekmektedir. İlçede Antik döneme ait birçok kent kalıntısı bulunmaktadır. Ayrıca, Osmanlı İmparatorluğu dönemine ilişkin çok sayıda tarihi eser bulunmaktadır. Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy'a ait ev; yörenin tarihi turizm açısından gezilip görülmesi gereken bir noktası olarak dikkat çekmektedir.

Bayramiç yöresindeki başlıca sülale ve soyadlarını Topçular, Mandacılar, Başaranlar, Kırbaşlar, Hasanhocalar, Deveciler, Ekmekçiler, Köseler, Kalaycılar ve Mollalar oluşturmaktadır. Cumhuriyet dönemi yer isimleri arasında Evciler, Türkmenli, Yassıbağ, Toluklar, Külcüler ve Gedikler gibi yer isimleri öne çıkmaktadır.

Bayramiç'e özgü kız isteme, nişan, evlenme ve sünnet düğünlerindeki ritüellerin bazı değişikliğe uğramakla birlikte, köylerde halen eski önemini koruduğu dikkat çekmektedir. Örneğin; "küçük kına", "büyük kına", "sadıçlık", "gelin avcısı" gibi uygulamaların halen devam ettiği bilinmektedir.

Bayramiç'te buraya özgü "ayın ağulu" ve "Gökçeada'nın üzerinde gök gürlemesi" gibi yöresel inanışlar halk arasında halen devam etmektedir. Şalvar, ferece, kaftan ve dallı gibi yerel kıyafetler köylerde bugün bile kullanılsa da, ilçe merkezindeki önemini kaybetmeye başlamıştır.

Bayramiç ekonomisini tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Nüfusun yarısından fazlası tarım sektöründe çalışanlar oluşturmaktadır. İlçede kurum tarım dışında, meyve ve sebzeçilik de yapılmaktadır. "Bayramiç beyazı" olarak adlandırılan şeftali türü ile "Evciler elması" yörenin öne çıkan ihraç ürünleri arasındadır. Keşkek, tarhana çorbası, peynir helvası, çırpma gibi yemekler yöre kültüründe önemli bir yer teşkil etmektedir.

Bayramiç'in köylerinde yapılan köy hayırları arasında Yiğitler'de gerçekleştirilen "Ünzüle Ebe" köy hayrı dikkat çekmektedir. Ayrıca Evciler'de gerçekleştirilen güzellik yarışması ile her yıl Şubat ayında Bayramiç Belediyesi'nce düzenlenen deve güreşleri ilçe ekonomisinde belli bir hareketliliğin yaşanmasına neden olmaktadır. Bayramiç "Külcüler kaplıcası" sağlık turizmi açısından öne çıkan bir merkez durumundadır.

Bayramiç, doğal, tarihi, kültürel ve coğrafi açıdan eşsiz bir memleket konumundadır. Buraya özgü en büyük eksiklik ilçe tanıtımındaki yetersizliklerdir. Bu eksikliğin kamu-özel sektör ortaklığı ile düzenlenecek organizasyonlar yoluyla giderileceği düşünülmektedir. Yörenin sembolü konumundaki Kazdağı, tarihin ilk dönemlerinden bu yana sunduğu fırsatlarla canlı yaşamını hep kolaylaştırmıştır. Buraya yönelik ekolojik hassasiyetin oluşturulması büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA:

Akçaözöğlü, E. Y., ve Koday, S. (2019). Kültürel Coğrafya Bakımından Osmaniye İlinin Mutfak Kültürü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 537-552.

Başaran, C. (2002). *Geçmişten Günümüze Bayramiç Tarihi-Coğrafyası ve Arkeolojisi*. Ankara: TC. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi.

Can, R. R. (2019). Doğal ve Kültürel Coğrafya Özellikleri Açısından Kırıkhan İlçesi'nde Köy Adları Üzerine Bir İnceleme. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 348-361.

Doğanay, H. ve Doğanay S. (2014). *Coğrafyaya Giriş*. (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Güneş, H. (2015). *Eğitim Bilimleri Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Kaya, M., ve Yılmaz, C. (2018). Kültür Coğrafyası Ve Kültürel Miras Açısından Doğu Karadeniz'de "Otçu Göçü Geleneği Ve Kadirga Otçu Şenlikleri. *Türk Coğrafya Dergisi*, (71), 69-79. <https://doi.org/10.17211/tcd.454455>

Kozak, M. (2014). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. S. Turan, D. Yılmaz). (3. Basımdan Çeviri). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Şahin, V. (2019). Kültürel Coğrafya Bakımından Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Programlarına Bir Yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(222), 173-183.

Telat, K. O. Ç. (2007). Kaz Dağı Kuzey Kesiminin (Bayramiç-Çanakkale) Jeomorfolojisi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(2), 1-27.

Uğur, A. (2015). Müzik Coğrafyası: Türkülerdeki Coğrafya. *Bilig*, (74), 239-260.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternet kaynakları:

<http://www.canakkale.gov.tr/bayramic> 10.03.2021

<https://sozluk.gov.tr/> Erişim: 15.02.2021

<http://www.bayramic.bel.tr/HOME/INDEX/BELDEMIZ/BAYRAMIC-HAKKINDA> Erişim: 10.03.2021

<http://www.bayramic.gov.tr/tarihi-ve-cografya-yapisi> Erişim: 18.03.2021

<https://www.canakkalekalem.com/gecmis/index.php?go=HaberDetay&Id=4833> Erişim: 20.03.2021

